

UNIVERSUL

Literar

Director : STELIAN POPESCU,

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

11, STRADA BREZOIANU, 11

REVISTA
SAPTAMANALAPREȚUL 50 BANI
Abonament 26 Lei pe an

SUMAR:

Mihail Eminescu	Cugetări
N. N. Baldicescu	Pepelea
Șerban Baecovici	Lupta
Radu Cosmin	Măternitatea
Crldim	Epigrame
Vintilă Panta	Moara turcului
N. Macedonski	Zorele
G. Răuleț	Nădejdea
C-tin A. Ghica	Mandolinata
Dem. Gălman	Din nou spre soare
D. Oit	Cuvântul

Mișcarea literară
și artistică

Lizys	Cronica literară (Claude Farerè: la dernière déesse și Viața Românească)
V. P.	Cronica dramatică (Compania Bulandra : Puntea)

COLABORATORII „Universului Literar“

Șerban Bascovici,
Victor A. Bacaloglu,
Al. Cazaban,
Cridim,
Radu Cosmin
V. Christodorescu,
Ion Dragoslav,
Ludovic Dauș,
Gabriel Donna,
Victor Eftimiu,
Horia Fortuna,
P. Florentin,
George Gregorian,
Gemi-Zam,
Ion Greculescu,
Emil Isac,
Leontin Iliescu,
Lia Hârsu,
Alex. Macedonski,
Nikita Macedonski,

A. Mândru.
Alfred Moșoiu
D. Nanu,
Nigrim,
Sofia Nădejde
N. Pora,
Lizi Panta.
Ion Pilat,
Popie,
Vintilă Panta,
Dragoș Protopopescu.
Radu D. Rosetti,
C. Răuleț,
George Stratulat
Barbu Solacolu
Al. Th. Stamatiad,
Liviu Rebreanu,
N. Ținc.
Lucia Totu

UNIVERSUL LITERAR

PEPELEA

de N. N. BELDICEANU,

Când a plecat în război Vasile Hanganul și a luat și băiatul, că n'avea cui să-l lase: nevastă-sa murise și rude, mai de aproape n'avea. A stat Vasile Hanganu, o bucată lungă de vreme, pe laita goală, în odaia lui afumată și hrețuită de burlac, cu brațele pe genunchi, cu ochii țehni la gurguile opinelor sparte. Și într'un târziu, a oftat din adânc, și s'a ridicat hotărât: să-și ia băiatul cu el. Și l'a luat, și bun luat a fost.

Ionică al lui Vasile Hanganul, împlinise zece ani, bob numărat; dar trehțorit cum era, nu i-ar fi dat nimeni mai mult de șapte. Era numai de-o ochiosă, cu cugmă cu tot. Dar așa puținel cum era și numai pleje, oase și ochi. — Era scântee de viu și de isteț. Umblă, după regiment, ca un miel; și soldaților le era drag de el și le mai trecea de dor de-al lor, când și vedeau umblând ca un titirez printre ei.

Aista e Pepelea din poveste, și e cel de pe comoară, că prea îi ard ochii în cap, ca lui meșterul Aghiuță, zicea soldatul Sofronie, dascălul dela biserica roznovenca, acă dela Roznov.

Căpitanul companiei, Vasile Rășmerița, avea mare slăbiciune pentru ostașul acesta numai căt la cizmă: care-l privea, de sub streșina flocoasă a căciulei de oale, cu niște ochi sfredeliți și fosoși, de răboau omul:

„Mă, țică, mă, fă pași mai mărunți, că-mi lași regimentul în urmă.

— Cu oșteanul ăsta, o să-i venim noi de hac neamțului, ardă-l ar crucea, domnule căpitan; glăsuia un răcan, ghiduș mare peste capetele camarazilor, albi de pulberea drumurilor.

— Ia, fă-te 'ncea, mă burlea pământului, cuvântă venei căpitanului, și frângându-se în sea, îl um-

bla de subțiori și-l așeza călare, pe oblane:

„Mă, să-ți dau o țigară de țiuțiu, să-ți mai treacă de urât?

— Sa-ți mai treacă doru' de nevastă-sa; că n'a mai văzu-o de-un car de vreme, domnule căpitan.

— Spune, vrei, măi, tabacioc, ori ba? îi întreba, iar, căpitanul.

— Ihi! făcea ostașul Ionică Hanganul, dând din cap cu hotărâre, stând tațoș pe cal, ca un general.

Și căpitanul Vasile Rășmerița, îi răsucea, pe genunchi, o țigară de un deget și lo punea în gură și freca pe urmă un chibrit de cărâmbul unei cizme, și vări făcâra sub nasul lui Ionică, în hazul mare al companiilor, cari hohoteau din capul colonei până în coadă.

Și oșteanul Ionică, prindea a suge ca un șarpe, umflându-și năzile fudul, și zvârlind roțocule de fum și legănându-se, în sea, mândru lucru mare, ca un pui de bulibașă, și soldații își făceau seamă, și spereau, cu hamașca lor, stolțurile de ciolri albastre de pe mîriște.

După o săptămână, regimentul intră în foc; și ostașul Ionică Hanganul se obișnui, cu zumzițul și cu țiuțitul gloanțelor, și cu vâjăitul ghiulelelor. Când venea, vinde ca un tren accelerat, câte-un obuz mai mare, striga și el, cât îl ținea gura:

„Uite-uite, vine-o scroafă!”

Și ridica amândouă mâinile în sus, s'o prindă, parcă, în brațe.

Învătasé și dânsul, ca toți soldații, să se ferească, la vreme, când venea o bombă spre el. Îi pricepea și cântecul și știa să grăbuluească: unde-o să cadă.

Soldații se minunau de istețimea lui, și-și făceau cruce în fața lui ca în fața Necuratului:

„Mai, s'a mântuit, aista-i Cel de pe comoară, mă!”

— Ba, aista-i Pepelea cel năzdrăvan, făcea dascălul Sofronie; și la urmă, Pepelea i ramise numele:

Gloanțele roiau împrejurarul lui, ca albinele în jurul stupului, — și nici unul nu-l atîngea; parcă se fereau; parcă să temeau de pielea lui, ca de pielea tabăcilor în smocă a lui Nicheproea. Și soldații se cruceau, și dascălul dela Roznov, striga, în gura mare, lui Vasile Hanganul:

„Mă, Hanganule, bate-te crucea; tu trebuie, bre, să-ți fi făcut, pe băiatu' ăsta, cu vreo copăcilă, de-alui Șerac-chiș!”

Comanda Ionică Hanganul, dacă se apra de umbreț forfoia, prin trenule, (că nu știea nicăieri locuri, cum nu stă apa pe pîntră). Se mistuța în pădure. Câte oada, pleca de dimineață și nu s'arâta până în seară.

La început, îi sări inima lui tătâni-său, când văzu, că roata soarelui stă să se ducă, de-ădura, pe coalață parte a muntelui Clăbucel, și nu-i vine împelijațul de hăit, și când răsări, într'un târziu, cu mâinile și cu obrajișii sgârjați, de par-că se bătuse c'o mătă salbatecă. — Vasile Hanganul îl pîldui cu câteva învățieșuri prin păr; dar pușchiul, chiar de a două zi, se supuri iar, cu noaptea'n cap, în pădure. Și, dela o vreme, omul s'a deprins cu toate năzbățiile lui Pepelea, și l'a lăsat în pace, să outreere codrii ca un pui de jivină.

Umblând el așa, după cuihuri, și după șopârle, și după șolomăzde, — și după tot felul de dihănji, ajunse să cunoască toate tainițele codrului. Se vâra, ca o șopârle prin mărăcișișuri; se suia, ca o veșeriță, tocmai în vârful copacilor. Mergea cu pași, ca de năluca, când zărea vreo gănganș, pe care vroia s'o prindă. Avea mișcări și priviri agere și tresăriri și încremeniri, ca de salbătețune. Prin

dea pui de șerpi, prin crăpăturile stâncilor și felurimi de păsări, prin scorburi și copacilor; venea cu buzunarele pline de tot felul de găngăni cjudate, pe care le aducea, parcă de pe tărâmurile Iadului. Ba, într-o zi, veni c'o ve-verită, pe care o găbîise în scorbura unui stejar, după ce o pândise câteva zile, ca să afle unde îi cuieșul. Era în stare să stea pe brânci, ceasuri, la pândă, necîntit, cu ochii țintîți asupra vână-tului.

Și tot hojnarînd el așa, prin bungetul codrului, fără nici un pic de teamă în suflet, ca în satul lui Cremene, dădu într-o zi, de tranșeele nemților. De sus, de pe stâncă, pe care se cucușe ca o capră, se uita, în tranșeele nemțești, ca'n palmă. Se lipi cu pîntecele de pîmînt, ca un șarpe, și stătu, până 'n seară acolo, necîntit, cu ochii țintîți la nemți, iscodindu-le mișcările, cum iscodea jivînile și găngăniile din pădure. Din ziua aceea lăsa în pace: șerpii, șopâr-lele, solomăzdrule, gănușile, co-coșii de pădure, pupăzele, grân-gurii și vervețele, și toată zua și-o petrecea pîndind tranșeele nemților, de pe stîncă, pe care numai el știa cum se cătăra. Și ca să nu-l simtă cineva, îi veni în cap un gând năstrușnic: se îm-brăcă, din creștet până 'n picioare, în cetină, de pîrcaș, un pui de brad, între celtăți brazi mărunți.

Iscodea de acolo: cum plecau patrularele nemțești; cum se întor-ceau, uneori, cu prizonieri, cu bra-țele legate cu frînghii la spate; băga de seamă, din ce ascuză-toare băteau mitralierele nemților, cari făceau prăpăd, în rândurile ostașilor noștri.

Și într-o seară, după ce pufăi o țigară de țiuțiu, stînd turcește pe un pașă, în hazul soldaților și al ofițerilor, făcu:

„Cînd ați ști, domnule căpitan, pe unde am fost eu și ce am vă-zut? — și clipi gîret din ochi.

— Ei, pe unde ai fost și ce ai văzut, mă Michiduta?”

Ostașul Ionică Hanganul, întin-se gatul și căscă ochii, cât putu de mari și șopti, cu gura țigui:

„Am dat de bîrlogul nemților, domnule căpitan!”

— Ce să spui, mă, brașoave? Cum ai putut, mă, tu, să te stre-cori pînă acolo? Mă băete: vor-bești caș verzi pe pereți.

— Ba chiar nu. Să-mi plesneșă că ochii, domnule căpitan, dacă n'am văzut?

— Cum așa, mă băț cu ochi?

— Ei, iaca așa, ghine... Dacă vrei, ata, mâine te duc să-ți vezi. Te uita la ei, dintr'un loc, pe ca-re-l știu eu numai, uite-așa (face mîna gavan) ca în strachină. Eu și mitralierele lor știu de unde stu chese în noi, eu foc și gloanțe... D'apoi cum: am văzut totul lui tot; cum a vezi, și cum te vad eu pe mîta.

Și-și scutură chica și-și stioți dinți, albi ca de pul de lup.

Iar căpitanul, încremenise, și se uita, la găngănia de Ionică, ca la un ținc năzdrăvan și nu mai știa ce să creadă; dar, cercetîndu-și și descusîndu-l, fel și chip, se în-credință, că Pepelea nu vorbea de pe dealuri.

Și toată noaptea, căpitanul Rez-meriță, s'a învîrtit ca pe jărătec, pe patul lui tare, de pîmînt, din bordeiu, cu gîndul la cuibarele mitralierelor, cari prăpădeau re-gimentul, și din pricina cărora nu era de chip să se apropie ai noștri de tranșeele nemțești.

Și'acoua zi, ostașul Ionică Hanganul se îmbrăcă în străile lui meșugite de cetină, și îi noyătui și pe căpitan, ca un om bătrîn și plin de înțelepciune: să se îmbrace și el în vestimintele

verzi ale codrului, ca să nu-l poa-tă cătege ochii nemților dintre brazi.

Și, după vreo trei ceasuri, de drum greu, prin cotjeanele jilave, ca niște hrube de pivniți, și prin fundul unor prăpăstii, pline de mărăcinșuri de-un stat de om, Ionică îl scoase pe comandantul companiei la stîncă singurată și mohorătă, ca o ruină de cetate, de pe care se vedeș, ca'n palmă furnicarul din tranșeele dumanților și cuiburile urate atăreau pe tite mitralierele.

Chiar în seara aceea, pe o păle-groasă, s'o tai cu cuțitul, câțiva soldați, dintre cei mai vrednici și mai deștepti, se strecurară, cu căpitanul Vasilică Reșmeriță, prin tainicile răpe ale codrului; după de Ionică Hanganul, care plîcea în frunte, cu obișnuitele lui salturi de iepure. Și, cînd răștri, de ac-pira zimților de cărbune a păde-rilor, Ora-Neu, poleind negurile, căsură ca niște hulțani în cărea nemților, prostiți și zăpăciți de lovitura asta meșteră, de tranșee și-i gălji, ca în oală, cu mitraliere cu tot.

Nici pui de pasere nu-și simțise. Și, pe la miezul nopții, căpitanul Ionică Hanganul, aduse plîsom d-lui căpitan Vasilică Reșmeriță, o'nei vîlășșat de nemți, ca niște turnuri de biserică. Și, pe deoru-șya, colac peste pupîză și două mitraliere. Și isprava aceasta în-drăgîta, cine o făcuse? O uioșă de băiat: Ionică Hanganul. Apoi să nu creadă soldații că-i solomogit și îmbrăcat în pielea ță-băciță a unui diavol, și că țigul lui Vasile Hanganul, făcut c'o l-hovnică frumășă-coz, cu ochii de rubiele, cu părul ca de păcură, și brațele ca doi șerpi albi ca lap-tele, — cu meșina lui Sparacșchi.

N. N. Boldisceanu

EPIGRAMA

Unul ofițer „Invărtit”

In chestie de „Invărteală”
A fost neîntrecut ostașul:
In loc de lupte 'nversunale
Eraul^o a văzut doar lasul.

Doctorul-chirurg

Cu-atîta măestrie
Tu mănuești scalpelu,
Încît clienții-adesea
Se duc... direct la „Belu”!

Genul D. B. B. B. B.

L U P T A

de ȘERBAN BASCOVICI.

*Din zare s'a deslănțuit furtuna clocotina
In valuri de țărână spulberată...*

Oh, cerul păr'că s'a'nălțat mai sus

Să nu'i ajungă vântul prăfuit

Și să-i păteze clarul infinit...

Dar vijelia oarbă și pוגând

Vrând să ne 'nhoarcă ochii spre țărână,

Ni-a 'ntăhăcat în ciadă zărite albastre,

A smuls din frășini frunzele-aiurând,

Și-a stat să le adăne suspinând

Pe coperțișurile noastre,

Cum numai pe morminte le adună...

Dar cerul tot de lunete răsund,

Și două în zare-a mai rămas senin

Ca o față, tainică față de azur...

Seninul...

Ce multe suflete-l doresc în lupta lor cu chinul

Privind spre el cu ochii înnoțaji...

O, toate vor în zarea lui să ancoreze

Căci doar acolo-i țărnul veșniciei...

Dar iată, norii rupți de vânt s'au risipit,

Și s'a făcut senin în urma vijeliei...

Departă-azi pierind suspinele furtunei,

Dar ea 'n luptă-a triumfat.

Căci ceru'ntreg în urma ei s'a 'nseninat...

O, a murit furtuna, dar a invins murind...

Seninul...

Ce multe suflete-l doresc în lupta lor cu chinul,

În luota crâncenă ca o furtună...

Și-acum când vântul a'ncetat

Și bolta lumii s'a înseninat,

Departă-azi suspinul celor ce-au dorit eterul.

E lumea care moarc și-a triumfat murind...

Pe urma ei tot mai senin

Tot mai senin e cerul...

Șerban Băscovici

DIN NOU SPRE SOARE

V. P.

*De dragul ochilor tăi negri, furat-am zărilor tăcerea
Și-am făurit un vers din soare să ți-l închin în nopți cernite
Când stolul gândurilor negre îmi răscolește'n cânt durerea
Mireasa sufletelor moarte și sora celor oboșite.*

*De dragul ochilor tăi negri în aromirile de seară
Am încrustat în două lacrimi povestea viselor stinghere
Născute între două rime și-am plâns cu florile de ceată
Împrăștiate sub ferestre, victime-aceleiași hymere.*

*De dragul ochilor tăi negri în nopțile violetate
Soptit-am sufletului; cântă, romanța buzelor subțiri
Romanța lacrimilor mute și buzelor nesărutate
Ale fecloarelor streine înmormântate'n mănăstiri.*

*De dragul ochilor tăi negri mă reînalt din nou spre soare
Pe culmile scaldate'n aur mânat de vajnicul avânt
Ca să culeg de pe Golgotha cununile nepieritoare
Căci iar am învățat să sufăr și iar am învățat să cânt.*

LAGARILE SUFERINTEI LA MATERNITATEA

de RADU COSMIN.

— Singurul, adevăratul spital modern de răniți, cu toate instalațiile necesare, e „Maternitatea”, îmi spunea ieri un prieten doctor. Du-te de-i vezi!”

Instalat în casele vechiului „Institut Gregorian”, de la usa de intrare încep paturile. Într-o sală coridor cimentată. E cald. Sunt calorifere.

Mă primește pictorul Tempeanu, care e subadministratorul spitalului.

Toate sălile cu bolnavi sunt împodobite cu „gui”, verde și cu bobite albe ce spânzură din tavan, din lămpile electrice, pe la ferestre și căpățile paturilor.

E un decor verde ce dă o notă de viață și de veselie întregului acest altar al durerii omenesti.

Două infirmiere alegă, de fa un pat la altul, cu doctorii sau spre a duce bolnavii la pansament.

Directoarea spitalului, o dulce oacheșe, cu înfățișarea distinsă, îmbrăcată în alb ca un înger de veghe al suferinței mi-apare cu un maldăr de linguri de bucatărie.

— Ce vreți! Trebuie să treacă toate pe sub ochii mei. Am fost să văd cum sunt spălate tacămurile, și cum iese mâncarea.

Apoi, conștiințioasa directoare, domnișoara Constantinescu, fiica unui general și nepoata unei Excelente, îmi spune că spitalul e organizat de doamna Mihailu Cantacuzino și mă petrece în sala pansamentelor.

Aci lucrează misiunea engleză, doi doctori înalți, subțiri, cu o ținută elegantă și foarte atenți asupra bolnavilor.

O infirmieră englezoaică „Miss Millne”, blondă, cu obrajii sănătoși, aprinși, cu ochii mari albaștri, cu gropițe în obraji, de-o rară veselie, pansează și spală rănilile cu o iuteală și îndemănare uimitoare. Cu o mână ușoară ea un fulg dă și câte o palmă, în glumă, peste soldul celui pansat ca la un copil pe care-l resfeți, cu care te joci.

Ce dulce trebuie să fie suferința bolnavului intrat pe mâinile acestei englezoaice vesele, care se înțelege cu bolnavii, prin gesturi și mimică, mai bine de cât în cea mai neaoșă românească.

În vremea asta se mai aduce doctorilor englezi un tânăr, elev de liceu, cu fruntea plină de sânge. Elevul, vrând să sară din tramvai, căzuse și se izbiise cu capul de sloji de ghiță din marginea unui trotuar.

Doctorul englez, un doctor brun și foarte distins, ia băiatul, îl rađe în cap împrejurul rănii și încene operația de pansare, foarte ușor și plin de interes. Așa de ușor umblă, așa de delicat, că tânărul licean nu se poate opri de a spune mereu „Merci” „monsieur, merci beaucoup!”

Eșim din sala pansamentelor.

În paturile lor, bolnavii foarte liniștiți, ne privesc cu ochi în care surând nădejdea bună.

— Și cum se face, domnișoară, că spitalul dumneavoastră e așa de înveselit de gui?

— E ornat de mine din ziua când a fost Enescu de a cântat bolnavilor mei. Le-a cântat la vioră și le-a fluierat doine. Fluieră divin!

Am întrebat, la urmă, de bolnavi:

— „Ce v'a plăcut mai mult la domnul care a cântat?”

— „Ne-a mers la inimă. Fluieratul”, mi-au răspuns, „parea erau la noi în sat, prin poartă și prin crânguri!”

În curând Enescu pleacă în Rusia și a vrut pentru ultima dată să cânte răniților.

La esire întâlnim pe sală trei soldați care trebuie să lese din spital.

— Uite, exclamă domnișoara directoare, asta e un brav; a salvat singur o poziție și a fost rănit la Iurtucaia. Acum pleacă și mi-a făcut și o poezie; îmi pare rău că n'o am aici să v'o arăt.

Mă uit cu interes la „erou”. E curățel la chip; privește rușinat în jos. Palid încă după boală. E bine îmbrăcat.

Duduia i-a dat flanele albe și haine bune. Mantaua îi e spălată și curată pe el. Are bocanci lungi ce-i ajung până la genunchi.

E un protejat!

Ceilalți doi soldați sunt jerpeliți. Au uniforma murdară de praf și de sânge așa, cum au intrat în spital. Nimeni nu s'a gândit să le-o spele.

Și, în vreme ce domnișoara e chemată la cancelarie, mă uit cu jale la cei doi năpăstuiți care trebuie să iese în dimineața asta prin zăpadă și ger. Nici objele ca lumea nu au în opinii și nici legături la ele.

— Te rog, m'adresez îngrijitorului însărcinat cu efectele răniților, da nenorociților acestia, dacă nu o încălțăminte mai bună, cel puțin niste sfiori să-și lege objelele.

Radu Cosmin

Iasi, 7 Februarie 1917.

N A D E J D E A

Maestrului R. Bulfinsky.

de C. RĂULEȚ.

Accea care asteaptă a venit într'o zi la regiment să și găsească bărbatul. Când i s'a spus că este dus pe front, a răspuns simplu că este hotărâtă să-l aștepte. Și la așteptat. Și a rânduit toatele frumoase într'o colibă țărănească, s'a adăpostit sfioasă pe o lavită — și a incremenit acolo cu ochii pe fereastră, cercetând cărarea. Ai fi crezut că e o statuă. — atât de dreaptă și de nemiscată sta de dimineață până seara la geamuri. Trezăria rar, când zăria de parte vre-un oștaş pe care îl juca drept mult așteptatul. Niimeni n'a fi putut spune dacă îi era soție sau iubită, dar tot satul știa că îl îndrăgea de mult. Soldatul plecase necunoscut, neobservat, unul din grămadă — și acum, în lipsă, ajunsese eroul cătunului, înainte de a se afla vre-un act de vitejie săvârșit de el în luptă. Toată lumea se interesa de dansul și bărea că întreaga comună, cu militarii și civilii, îl aștepta împreună cu femeea palidă care se topea, din zi în zi, la fereastra din deal. Il aștepta și pădurea și dealurile și vântul — dar el nu mai

venea. Și credincioasa era din ce în ce mai galbenă — și mai tristă. Câte o dată întreba — și atunci o lieră de diamant se zărea în ochii ei întunecați de veghe și plâns:

— Dar el, n'a venit?

A sosit April, cu zilele lui luminoase și calde, cu covorul de cățifea verde aruncat pretutindeni — și atunci, nevestele au reușit s'o scoată din casă. A eșit, nădăjduind că așa îl va zări cu o clipă mai înainte când s'o întoarce. Și de atunci, o vedeam pe însoțită, înaltă, subțire și palidă, alunecând ca o umbră pe poțea înverzită; din ce în ce mai înaltă pareă, mai subțire și mai palidă.

Accea care așteaptă se surse cu încetul, se topește moare, amestecându-se cu vântul, cu verdeata și cu gheața. Ea își acoperă fata cu bațista când tree soldații cântând: „Se întorc vitejii din război“.

Și plânge de nu se mai poate, zguduindu și trupul de umbră.

Intr'o zi a sosit la mobilizare știrea că el ar fi murit la Soveja. Ea a aflat, a des-

chis ochii mari și apoi a dat din cap cu neîncredere. Actele unde sunt? Într'adevăr actele lipsau. Ei, atunci trebuie să fie o greșeală: el n'a putut muri, trăeste și...

Și s'a așezat în nou să-l aștepte, cu mai multă încredere parcă. Din găteală și-a înălțurat tot ce era negru și se ținea să se arate cât mai veselă.

Sufletul o asculta, căci era din ce în ce mai voioasă; dar corpul nu voia sau nu mai putea s'o asculte, căci devenia tot mai ușor, tot mai transparent. Abia mai urea dealurile satului, dar ea căută tot spre est, că de acolo poate cere cea mai lungă zărea.

Încercarea aceleia care așteaptă e neînțită și vacilantă. Ea a rămas numai ochi și speranță.

Accea care asteaptă va muri în curând, dar dacă și credința ei cealaltă este tot atât de mare ca și aceea în vedere, apoi atunci își va da obștescul sfârșit fericită; tot il va întâlni dincolo, unde poate, la rânduri, este și ea așteptată.

C. Răuleț.

MANDOLINATA

*De câte ori
Privind la flori
N'am tresărit
Insuflețit*

*Cuprins de-un dor
Nemărginit
Căci vraja lor
Mi-a amintit*

*Un fin profil
De blând copil
Ce l'am zărit
Cândva'n April.*

Conat. A. V. Ghica.

CUVÂNTUL

*Cuvântul este o minune
E viu și totuși necoprins
Lecutor, când este dulce...
Ucigător, când e aprins.*

*El nu e foc — și totuși arde,
Nu-i vișor — culcă la pământ,
Nu-i sabie — dar te sfășie
Un mic și rugător cuvânt...*

*Să-l stăpănim deci cât se poate,
Din gând curat, din gând duios,
Să-i dăm lumina bunătăței,
Și al științei nimb frumos!*

D. Olt.

MARII DISPARUȚI

MIHAIL EMINESCU

CUGETĂRI

(inedite) de MIHAIL EMINESCU †

Intre caractere și inteligență n'ar trebui să existe alegere. Inteligențe se găsesc dese, — caractere foarte arare.

Când vei auzi o femeie dând bărbatului ei porecle favorite dintr'o tinerețe depărtată, să știi că-l înșeală.

Care femeie n'a înșelat pe bărbatul ei, n'a făcut-o pentru că n'ar fi vrut-o, ci pentru că i-a lipsit ocazia sau curajul.

A iubi: a avea vreme de perdut. Cine n'are vreme, nu iubește.

Caracterul oamenilor e tipărit în fața lor. Toate pasiunile cauzează trăsuri deosebite în fața. De durată lungă fiind, trăsurile rămân neșterse.

Mulți scriitori nu stimează pe nimeni, și nu-l cred pe nimeni de geniu de cât după ce a dovedit în o sută de coale că-i un nebun.

Oamenii veseli, comit mai multe nerozii de cât cei triști dar aceștia comit mai grave.

Ocazia e iute la fugă și leneșe la întors.

Contra oricărei dușmăni există mijloace, contra invidiei — nu.

Oamenii se împart în două: unii caută și nu găsesc, alții găsesc și nu-s mulțumiți.

Un om înțelept cunoaște pe un nerod, căci nerod a fost fiecare în viața, dar un nerod nu cunoaște pe un înțelept.

Mulți lucrează, dar puțini, gândesc

Plăcându-ți ție însu-ți, te corupi.

Viața noastră e o eroare perpetuă.

Mihail Eminescu †.

„MOARA TURCULUI”

de VINTILĂ PANTA

Din Tutracan și până în Tulcea și mai departe încă, era cunoscută „Moara Turcului”. În dreapta Dunării, în cotelul Arinelului, unde undele frământă mai turbat, vucă umflate, sporite parcă de izvoare nevăzute, acolo își pironise morarul moara, în mijlocul apei, bucată bujicoacă până în malul drept, al mai în presajmă. O moară turcească cum îi era și numele. Înșepentă cu roțile-i mari de a dreapta și de-a stânga celor două luntzii înegrite cu fiertură de castran, cătinându-se vesnic, scârțind în odgoanele țepene prionite în fundul apei, vucăște, geme, roțile mormăie vrăjmașe și tot pe loc rămăse moara.

De departe nu știi ce-i și ți se arată, de nu ești megieș, ca una din corăbiile mari sau șlepurile ce forfoțesc atâtea în susul și ousul apei. De te-ai apropiat o vezi cum stă pe loc, cum i se mișcă țaturile, cum trag spre ea și de bărci care mai mari, care mai mici.

Că vine jumea... ca la bălci! Și de prin țara bulgărească și cei de pe la noi. Te miri de unde au stată cât tot cară și nu mai isprăvesc.

Pe morar îl cheamă Aliș. S'a pripăsit de mult pe aici.

De când? nici el singur știe vre-n'ar ști să-și spună, iar acu de nu i-ar știe lumea „turcu”, strețul nu l'ar mai putea cunoaște. De mult și-a lepădat fesul și n'a păstrat turcesc de cât gândul și țigăritura, că să uita crunt Aliș, nevo mare, iar fața lui nu știi să fi înș vreedată... chiar acu când e crunt și când grijele l'au părăsit. Odată, până nu fi morar a avut și el păsur, ba încă multe și știe de pe urma lor trăcește ca un pustnic, numai cu moara și cu țigă.

Are o față mare Aliș, e fișa și simțind s'a dat singuri, trântit înțnit. Doar apa l'ie tovașit; arare ori de pleca vre-unul și agonisească cele de trebuință numai când uită luntzași s'a-școl după spusă. Cu el — morarul — să prese nu negustorij poită

de vorbă și de n'ar fi ea — fetica — cu greu ar prinde mușterij prin moară. E om ursuz și pace. Dar la drept stând să socotești, să-și dai și lui dreptate.

Oică în țara lui, a fost și el om mai cu vază nu cum picăse prin locurile astea, fără căpătăi ținându-se de azi pe mâine, târând după el un copilăș micuț și slăbănog. Întâi și-a durat un bordel, de-a eruit — cu ce Dumnezeu știe și în primăvară, în dreptul lui, s'au opmenit oamenii cu o hărăbae adusă din sus, de pe la Giurgiu, moara ce dăinuște și azi. S'a cujbărit acolo, a dus-o greu la început și totuși n'a vrut să plece mai departe. A rămas să-și ducă amarul, l'a dus din greu anj de-a rândul, iar dacă s'a mărit fața și norocul a început să-l încerce. Întâi unu, apoi altul au început să curgă luntzași, l'au învățat ca om de ispravă și o mult până încep să cunoască drumul, că pe urmă, fără de voje, tot pe acolo se abat. De când Irilma-i față mare și mai mulți curg, că mai aud o vorbă bună, mai văd o față frumoasă. Frumoasă coz, și o vezi să n'o mai uiti. Da știi, turcoacă, nici înaltă nici prea mică, grăsună, cu fața albă și înbujorată, ochi negri ca țâciunele și răzătorii în lege. Gușița miștică, roșă ca o cireasă te n'bie să o guști, de te-ar lăsa lețta. Să te păzească sfântu! O fi făcând ei cu ochiul cărauși și or fi dând și coate, dar vorba ceia nu se prinde.

Morarul știe și n'are teamă, dar tot ursuz, de abia pentru ea de găsește vre-o vorbă bună, o mângăere, un sărut... și iar ursuzlăc și posomoreaș!

Cătină nedumerit din opau-i aproape pleșuvit, mormăie ceva în limba lui și leagă strâns leuța de priponul otgonului din dreapta.

Avea morarul ochii ageri și mîntea sprintenă. Fără indoială umblase cineva cu leuța și nu-și putea da cu gândul, cine?

Tău și posomorându-se mai mult, nu spusese nici fică-sei bănușia.

Își aducea aminte că doară eri seară a prins bărcuța mai jos de nodul al dollea al otgonului și acu o găsește mai sus de al treilea.

De atâtea ani tot acolo o le-gase și nimeni nu s'a mai agățat să l-o miște: Și cine să vie în puterea nopței? Nu-i venea să creadă. Dinăns o legă tot la al treilea nod și mai făcu un semn cu unghia. Când intră omul la bănușială, intră, cu greu și-o poate scoate din cap, iar a dous zi de dimineată cum a făcut ochi când a dat fuga, cu toate că a găsit-o la semn legată, tot a mormăit a pleșăit nemulțumit din limbă ca și cum îi era ciudă că o gă-sise nenipăită, că acum putuse s' se înșele. Nu-l eșea din cap.

— Ei lucru dracului!

Veni și peste o zi s'o vadă. Nu umblase nimeni și cărauși veniseră puțini. Incepea să se prostească singur; ori uitase, ori nu văzuse bine. Când trecu a treia zi prin colțul drept, l'și aruncă ochii, lăsă dubla din mână și în doi pași fu la otgon. Leuța a-cățată nițel mai sus de nodul al dântăi. Răse bucurat pe sub mustață și numai decăt apoi se lovi cu palma peste frunte, uitându-se crunt de jur împrejur. Nu mai încăpea bănușială; îi umble cineva noaptea cu leuța. Nu mai aver acum liniste.

Făcea ce făcea și tot în spre colțul drept se uita, măsura o băniță și iar acolo îi șbura gândul. Pândi o noapte întreagă fără preget. Nu se mișcase nimic, leuța era la locul ei. Și a doua noapte la fel, ba încă îl găsește și fața nedormit și rămese nedumiriță.

— Nu te culci tată?

— Ba dorm, doară... Și se făcu că doarme. Era numai urechi, și cum plecă fața iar seose ca-pul prin ferăstruca din susul pa-tului. Pierdu și noaptea asta în privityhere zadarnică. N'nic și tar nimic, încă nu știa morarul ce să creadă. I s'a părut într-un rând că ande diștare zăvol șue-rătură tainică. S'a gândit însă repede:

— Mișună mierloj prin zăvoi. Treceau zilele înșirate și moara macină încete, doar stăpâni se schimbaseră nevoe mare. Fusese morarul până acum posac, acum era artăgos, de se certa pentru un pumn de grăunte; nici ficăsej nu-l mai grăia decât răstit.

Nu-i vorbă și ea se schimbase: slăbise mult, ochii i se micșorase și în jurul lor cercăbe vinete, buzele subțiete, ba încă și răsul din colțul gurei îi pierise. A îndrăznit odată să-l întrebe:

— Tată ai ceva, de ce ești trist?

— N'am nimica! — scurt, apoi mai aspru și întind-o drept în albul ochilor.

— Dar tu ce ai? De ce ai slăbit? — Fata se roși, ridică însă ochii:

— N'am nimic ce să am? — Și cercându-se să zâmbească plecă repede. Morarul mormăia ceva, își frecă sprinceană stângă și trântindu-se p'un sac, asculta hăruijul morii, privea legănarea undei.

Bătea un vântuleț ușor și aducea prin ferăstruia mică, răcoarea serii și umezeala aburită a apei.

Sări ca ars din așternut. Stătu o leacă nemșcat în capul oaseilor, își cîlui mai mult urechile.

Avea morarul somn de nevăstujică și auz de vulpe: mohniau glasuri în preajmă... șoptea repede pripit, iar pân la dânsul nu ajungeau decât crâmpoc de vorbă. Binișor scoase capul afară. Glasurile parcă trecuseră; iar s'auzeau. Veneau din dreapta și roata moriei ținea umbră. Nu vedea nimic... nici nu mai auzea. Sări ferăstra și încetșor ajunse la capătul drept.

Cu leutca lui plecase care-va, iar otgonul încă nu se potolise din tremurarea ce-i dăduse smuci-tura luntrei. Lopeți băteau valul și luna ascunsă totmai acu, nu-i lumina mai departe. Tot nu-i venea să creadă. Pipăi să se îndre-dințeze și tot mai nedumerit era. Dacă nu se mai întore, dacă i-au furat-o? Ce să creadă? De ce d'atâtea ori o găsise cu legătura schimbată?

— Luna eși de după un nor. Era roșu de mănje, tot sângele îi se urcase în față... ochii se

holbaseră tot cercând să pătrundă, să sfredejească întunericul. Pe mai se mișcau umbre. Fără să știe ce face se așeză jos, își cuprinse capul între palme, își încruci fruntea.

— „Cine să fie? Cine-i știa ro-stu, cine avea nevoie să-i sterpe-lească leutca? Căraușii, eș știau moara, țiganii, ai de veni ră noi. Dară de ce nu i-a luat-o cu totul? De ce o leagă de câte ori o iau, ce face?”

— Ii fugeau gândurile în toate părțile, îi ardea capul ca para, îi usturau ochii; îi era când cald, când frig. Era hotărât să aștepte acolo, să măie acolo, numai să vadă, să știe cine-i pradă și-și rade de ei. Se ridică repede, intră pe acelaș caie în launtru și luind pistolul vechi din saltarul măsuței eși iarăș pe ferăstrău, ajunse în dreptul roței ce odihnea și rezemat prinse să închidă pleoapele.

Ii sburase somnul, simțea numai greutate în picioare și zvăc-niturile inimei ce săltă năbădăios și iarăș se gândea, se trudea să afle, să-și închipuiască: Cine să fie?

I s'a părut într'un rând că aude lopeți și numai după ce trase co-coșul băgă de seamă că i se pă-ruse. Ce o fi să fie! Avea să tragă orbește, să plătească scump truda ce i se pricnuia.

Stete mult, de îi se făcu gro-zav de urât. Așteptarea așt încordată îl ostenise, cânteoul mier-lejor îl supărau, murmurul apei îl infricoșea.

Strângea cu podul palmei me-reu mânerul armei ce purta moar-tea... privea des la țeava-i luci-toare...

O lopată, apoi alta. Se trezi din toropeala în care căzuse, privi printre obeziile roții: era ceva ne-gru care plutea pe unde. Erau două bărci.

Se întorceau ca în totdeauna. Privea cu nesățiu și nu vedea nimic. Șoapte tainice se apropiau... din ce în ce mai tare.

Iși oprî răsufierea. Leutca lovi într'un loc roata și trecu mai de-parte spre colțul știut. Se dete în umbră, beci puțin spre dosul roței. Se vedea drept în luntre. Erau doi înși. Ii vedea din spate. Unul apropie leutca, altul se ri-dică.

— O femeie. Pipăi pistolul, ridică brațul înțet. Barbatul apucase otgonul. Era hotărât să lovească, ar fi vrut însă pe amândoi de o-dată. Femeea sări sprintenă sus. Privi cu grije înprejur, se în-toarse spre roată... Doi ochi ap-riși, înroșiți în sânge infuriat, o priveau... luna îi lumina chipul palid. Morarul se aplecă înainte, lasă brațul, își frecă ochii, apoi îi holbă mari.

— Irilma!

Debrăt se reazăma ce-o grădă. Fj-sa! țarași privi, nesățios, în-chise ochii și blăștiit, fără un ot-tat măcar se trase în umbră roți... Celalt se auzea cum se depărtează. N'a seos o vorbă, totă ziua n'a fost în stare să pună mâna pe un sac măcar, să radă o banită.

— „Tată, ce ai, ești negru la față?”

Privi în altă parte și nu răs-punse numai decât. Când își în-toarse capul îl lovi privirea vi-ncovată a fetii. Prin trupul-i furnică sângele negru al mâinii cumplite, privirea îi se împăjenea. Voi să se ridice, să-i zică ceva, dar se stăpâni. Căzu pe sacul de lângă el.

— Tată...

Izbucni răstit:

— „N'am nimic... sau am... nu-i treaba ta... ție să-ți fie bine”.

Și atât. Fetica nu știa cum să mai umble cu el, ce să-i spună, cum să-i intre în voie. Iși trudea creierul să-și închipuiască ce are, căci se vedea lămurit că el nu-vrea să-i împărtășească taina. Dragostea când izbucnește nu te lasă să mai privești și în țături; nici prin gând nu-i trecea că ea ar fi pricina că ar ști moraru, că ar bănuj ceva din păcatul în care căzuse. A robotit în ziua aceea mai vojoasă, mai sprintenă, doar și-o multumii părintele. Gân-duri amare îl munceau pe morar: Cine să fie, căci nu-i văzuse față bărbatului?

De când s'or fi întâlnind ea? Cum de nu trăsese atunci?

Dar lasă, va veghea și în altă seară... și va avea putere!

Fata lui o credea măi curată decât adierea vântului, mai în-țeleaptă... Irilma! Sângele său crescută în credință veche se în-ghiaur, ori care ar fi! Lumina din ochii lui, frumusețea frumuseț-lor... și morarul plătgea frobit.

Cât o jubea! Era bucuria bătrănelor, speranța zilelor bune.

Pentru ea să trudise, suferise să agonisească ceva și își făcea socoteți mari. La ce-i folosise totu-și caznă?

O nesocotință nimicla munca a-țator ani... și câtă încredere a-șusese în ea!

Păcatul muerii e mai mare când e păcat dintr'un început, și e mai păcătoasă muera când înfăia pară cunoaște pe bărbat.

Îi se părea o vesnicie până la înserare și simțea că nebuneste; nebunia tigrului când își pierde copilul, a leului ce cade în laț.

Nici seara n'a mâncat. Era îngrijată de tot, copila:

— Tată n'aj luat nimic în gură. Fată ce ai?

— Lasă, mă duc să mă cuje!

De abia își târi picioarele, veni spre ea... O apucă de amândouă mâinile. Fata simțea strânsoarea de fier a pumnilor. Se îngălbeni când morarul oftă adânc.

— Irilma!

O lasă de mâini, îi apucă capul și lung o sărută pe frunte.

— Noapte bună! Și răsând o lacă în colțul buzelor, ea scos din fire, mormăia ciudat trăgându-și greoi pașii după sine:

— Noapte bună Irilma, noapte bună...

* * *

Acum o văzuse cum pleacă. Ea se ducea la el, ea singură, tiptil, pe furis, ca hoții. O urmărise cu privirea și nici în astă seară nu lipsea. Tremura din toate mădujarele, în zadar își strângea în neștire haina pe trupul mare, spătos. O văzuse înlăntuită lângă un trup străin, le ghicea sărutările, le simțea spasmurile dragostei... Și de data asta au stat mult, mult de tot. Rezemat de roată, trântit jos, cu pistolul lucind rânjit în bătaia lunii lângă el, părea că doarme cu ochii deschiși, așa nu se mișca; pe frunte broboane de sudoare se iveau răsfețe.

Nu-i putea eși din minte: fata lui! o credea curată... fata lui!

Ascultă adierea vântului și șoptitul apei. Par'că le auzea sărutările și îl ardeau, îi dădeau fiori reci în inimă.

Uneori din mohoreața închisă ce-i urătea fața, un surâs vremelnic și de nențes, în el cu ceva din taina gândurilor ascunse și păcătoase îl se iveau în colțul buzelor, în ochi.

Deja un timp se ridică. Se uită mult în depărtare și apoi încet,

împlicându-se, trecu de partea cealaltă a morii, în stânga.

Se întoarse pe fugă oprindu-se la colțul magherniței de scânduri. Se auzeau glasuri. Două umbre, înălțuite, suite sus în dreptul otgonului. Își duse mâna la frunte, închise ochii, și deschise apoi mari, afară din cale de mari, și ridicând brațul, țintî fără tremurare. Teava pistolului luci... Un tunet, două țipete și din fum, coșul drept, nu se mai văzu! Apa vuia năbădăios, mai năbădăios de cât ori când.

Dinții îi clănțneau, arma îi picase din brațul nevolnic acu, ochii priveau sticloși cercând să pătrundă întunericul din adâncul apei. Răsufia greoi... se ridică din toropenta în care căzuse. Încet, neputincios, desfăcu otgonul. O pârătură și sări în leuca de alături, apucă vâslea.

Altă pârătură și moare începuse să se miște greoi, plutind luată de apă.

Morarul vâslea spre mal, îl a-junse și cu brațele încrucișate, privi mult căsuța plutitoare ce tremura în strânsoarea valurilor, când n'o mai văzu se întoarse, măsură negru câmpiei din fata lui... și se pierdu în noapte.

Vintilă Panta.

Z O R E L E

de NIKITA MACEDONSKI

*Cu părul despletit pe alba pernă,
Pe umeri în șuvițe revărsat, —
O statue de marmoră eternă
Păreai în somnul tău neturburat*

*Și cum veghiam sub vraje de nevroză,
'Mi se părea că tu nu mai respiri;
Păreai o nelnsuflețită roză
Ce n'a știut vre'o dată de iubiri*

*O, nu'ți dai seama, —noaptea fermecată
Că nu se mai întoarce cu-al său iar.
Dar ce știai tu, statuă 'nrozată
Erai doar un obiect frumos și rar.*

*Și noaptea se făcuse mai albastră
Și clară ca 'o piatră de safir,
Iar florile-agățate la fereastră,
De somn închis țineau al lor potir.*

*Cum se înalță fumul de tămâe
Simțeam amorul meu urcând încet
Părea că'n zori, din el, n'o să rămâe,
De cât sbor pe cerul violet.*

*Muriseră mai multe dintre stele
Și tu dormeai un somn ca de abis.
Pe geam agățătoarele zorele
Dormeau și ele fără nici un vis.*

Nikita Macedonski

PE ATUNCI...

de LUCIA TOTU

Pe-atunci era un soare
Mai blând, mai iucitor,
In fiecare floare
Era un vis, un dor.

*

Pe-atunci râzând nebun
Și alergând prin lunci,
Mai albi îmi păreau crinii,
Mai albi erau pe-atunci.

*

Adormitor de dulce
Cânta blândul zefir,
Și-mi mângâia costița
Alene fir cu fir.

*

Mai blând cântau pe-aluncea
Izvoarele din crâng
Azi le ascult cu teamă
Și nu știu de ce plâng.

*

Iar foșnetul de frunze
Al codrului străbun,
Mă adormea spunându-mi
Acelaș basm nebun.

*

In aiurări de lună
Sub ploaia-i de scântet,
Vedeam cum se adună
Prin peșteri zâne, zmei.

*

Și Feți-Frumoși, Ilene
Cu părul auriu,
Pe-atunci erau atâtea!...
Azi totul e pustiu!

*

Pe-atunci vedeam un suflet,
In toate pe pământ
Credeam pe-atunci in toate
Cum cred în Domnul Sfânt.

*

Pe-atunci țeseam din raze
Și flori trandafirii,
Noian de vise scumpe
De blânde nebunii.

*

Poveștile nșirate
De mama 'ncet și rar,
Poveștile dutoase,
Le-ascuit azi in zadar.

*

Azi toamna e mai lungă.
Petale și parfum,
Dorm toate îngropate
Sub praful de pe drum.

*

Azi duse's, duse's toate,
Nimic n'a mai rămas!
Aud in depărtare
Sundând prelung un ceda.

*

E ceasul cel din urmă,
E ceasul cel mai trist,
E ceasul când in suflet
Simțim rana lui Crist.

*

Veniți timpuri pierdute,
Voi flori trandafirii,
Azi nu găsec o floare
Pe căile puștii.

*

Ineet ne poartă vremea.
Ca frunzele pe val.
Ne poartă și ne lăsa
Pustii și triștii, pe mal.

*

Și 'neet somnul uitării,
Ne-o picură pe pleoape,
De toate mai departe,
De moarte mai aproape.

*

Și-ascunși sub eolbul vânt
Perduți in vecinicii,
Vom țese înainte
Destinul celor vii.

CRONICA LITERARA

«*La dernière déesse*» de Claude Farrère, editura Flammarion Paris.

Era fatal ca războiul care a cutremurat atât de grozav întreaga omenire să devie subiectul preferat al multor romancieri și autori dramaticei.

În această direcție domnul Claude Farrère, autorul cunoscut și apreciat al câtorva romane superioare ca fond și ca tratare, ne dă acum noul său roman «*La dernière déesse*», a cărei acțiune se petrece în timpul războiului.

Un locotenent de marină Folgoët, crescut și trăit la Paris, literat și muzicant talentat, se află în Spania. Se dă ca sigur războiul.

Folgoët care se află în Grenada, vine imediat la Paris, ca să fie la dispoziția marinei. Aci descoperă că femeea pe care o iubește îl înșală și se hotărăște să și omoare rivalul. Dar tot atunci primește ordinul de prezentare la comanda torpilorului 624 care se afla la Cherbourg, ordinul îi este dat de un marinar Hamelin, și află că rivalul său nu este altul decât locotenentul Harel, care o să-i fie secund pe vapor.

În asemenea condiții, Folgoët își dă seama că nu poate ucide un camarad.

Pe bordul torpilorului Folgoët și Harel, devotați co-

mandamentului său, vor să treacă Adriatica pentru a se uni cu restul marinei, dar sunt surprinși de o escadră austriacă.

Harel moare împușcat, și puțin după aceea torpilorului 624 este distrus de o torpilă dușmană. Folgoët, Hamelin și câțiva marinari sunt salvați.

La spital, Hamelin în delirul său, mărturisește că el a fost acela care l'a împușcat pe Harel; în devotamentul său pentru comandant el nu se dăduse înapoi dela crimă.

Folgoët și Hamelin se reîntâlnesc pe front; amândoi curagioși și desprețuind viața.

Totuş Folgoët obsedat de amintirea morții lui Harel judecă și condamnă la moarte pe Hamelin, se condamnă și pe el însuși se expun amândoi în fața artileriei dușmane, dar moartea nu-i vrea.

Folgoët se resemnează să trăiască și în inima lui începe să răsără iertarea celei care l'a făcut să sufere.

Acesta este în câteva cuvinte subiectul romanului d-lui Claude Farrère.

E o carte frumoasă, emoționantă chiar.

Autorul volumelor; «*L'homme qui assassina*», «*Les civilisés*», «*La Bataille*», etc., ne dă în volumul de față încă o probă

a puternicului său talent descriptiv.

Deși ca fond și ca analiză psihologică, celelalte romane ale D-lui Claude Farrère sunt superioare, totuși, în volumul de față, descripțiile scenelor de luptă sunt făcute de mână unui talent desăvârșit.

Ideia D-lui Claude Farrère e foarte frumoasă: războiul între doi oameni, între două inimi, în mijlocul războiului omenirii întregi.

D-l Claude Farrère are o imaginație foarte fecundă și are mai ales marea artă de a deștepta curiozitatea până la deznodământ.

Deși în romanul de față D-l Claude Farrère a dat prea multă atenție amănunțelor.

«*La dernière Déesse*» rămâne una dintre cele mai bune lucrări din producția literară a războiului.

Reviste: *Viața Românească*, No. 2, Aprilie. Acelaș interesant sumar cu destulă literatură sănătoasă, mergând mai toată pe cărarea *poporanismului*, cu foarte dezvoltate notițe critice, studii, recenzii — neîndoios, *Viața Românească* rămâne revista cea mai aleasă din țară, publicând literatura distinsă a unor scriitori fără renume... mondial! Păcat însă că numai curentul poporanist e încurajat.

Otilia Cazimir publică versuri remarcabile, — cele mai bune din numărul acesta cu foarte frumoase calități: sentiment, concepție și cu colorit viu:

„Pe un fir subțire, aurlu
Se leagănă sub o ghicină
O picătură de lumină.
Și, dibuind, un gândăcel
Cu polețele-l antene
Coboară de pe un mușețel
La umbră, între buruene...”

Și poezia e intitulată «*Vrață*».

Versurile lui *Topârceanu*, cari probabil fac parte dintr'o lucrare vastă, sunt pornite dintr'o frumoasă idee, la îndemâna mijloacelor sale:

Parodiarea *Infernului*, lui Dante: Versuri clare, imagini alese și foarte rare. Versuri mai publică *De-*

mostene Botez, A. Toma și M. Sevastos.

Proza onorabil reprezentată prin: *Jean Bart*, minunat povestitor; *Ion I. Mironescu*, promițător talent și *Galaction*. Articole, critică, distinse și competențe susținute.

Un număr de revistă admirabil compus.

Lisys.

CRONICA DRAMATICA

Teatrul Regina Maria: Puntea 3 acte de Gressac și Fr. de Golsset.

Odată cu schimbarea anotimpului, odată cu amenajarea multelor scene „de vară”, repertoriul teatrelor noastre suferă o neînțeleasă schimbare. Nu mai vorbesc de companiile ad-hoc formate, dar companii cu reputație de seriozitate și stabilitate, își schimbă brusc repertoriul și directiva. În timpul verei nu se mai montează pe nici o scenă o piesă serioasă, în adevăratul înțeles al cuvântului. Va urma o serie de reprezentații compuse toate din comedii bufante, o berețe leiere, reviste... un gen de spectacole foarte încurajate. Pornografia predomină. Publicul nostru — se pare — un public specific al teatrelor de vară, nu încurajează nici un fel de spectacol serios. Destul de curios, dar adevărat. Cei cari au avut curajul să încerce, au văzut că nu reușesc. În schimb acel public grozav de pretentios, aplaudă frenetic orice înghiere caraghioasă fără sare, dar cu o doză mai mult sau mai puțin pronunțată de pornografie.

Face parte din psihologia de neînțeles a publicului și faptul constituie un document pentru posteritate!

Puntea, e o comedie pur pariziană, o comedie bufantă, cu spirit și cu situații riscate, o comedie aplaudată mult în teatrele de pe bulevardele Parisului. Acțiune vie, ingenios condusă, cuvinte de duh, situații, un tot de comedie bufantă, făcută să amuze, să descrețească frunțile — numai că în traducere românească — în treacăt fie zis, foarte puțin dibaci făcută — pierde foarte mult.

Excelentă interpretarea. D-na *Lucia Sturdza* și d. *Tony Bulandra* în fruntea ansamblului, în vervă cu eleganță și cu inteligență.

D. *Brădescu*, un artist desăvârșit, studiindu-și cu atenție rolul.

Montarea frumoasă.

V. P.

ECOURI

A apărut ediția II-a din volumul „Zile Romii” datorită

lentatului nostru colaborator *Cridim*

Poetul *Minulescu* a pus sub titlu un nou volum de versuri, intitulat foarte sugestiv „*măști de bronz și lampioane de portelan!*”

A apărut volumul de critică dramatică al apreciatului poet *Corneliu Moldovanu* „*Autorii și actorii*”.

„*Lumea în care li-se urdește*” de *Pailleton* va fi viitoarea premieră a companiei *Bulandra*.

A murit *Dobrogeanu Gherca!* Lumea socialistă pierde un valoros apărător, lumea literară un demn reprezentant. Criticele literare datorite penii sale viguroase sunt alături de-ale lui *Maiorescu* și *Chendi* cele mai alese ce s'au scris în românește.

A rămas pentru socialistul singurul lor teoretician, marile lor cărțuri, păstrând până la sfârșitul vieții sale „eninkitatea unei conștiințe neîntinate” cuvântul său nu s'a coborât niciodată la stradă.

V.

LA ADMINISTRAȚIA ZIARULUI

UNIVERSUL

SE GASEȘTE DE VANZARE

URMATOARELE VOLUME :

Memoriile regelui Carol 17 volume, colecția completă	10.—
Carol I Regele României	2.—
Memoriile Principesei Luisa a Saxoniei	1.50
Pățaniile minunate ale lui Petre Schlemil	1.—
Conversațiuni moderne în 6 limbi	3.50
Călătoria în India 2 volume	3.—
Dragoste din alte timpuri 2 vol.	2.—
Tragedie cerească	1.50
Două nuvele de Carmen Sylva	1.50
Aventurile unui Călugăr	1.—

Pentru provincie porto 30 bani